

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Jošt Kralj

Vloga narko kartelov v mehiški družbi

Diplomsko delo

Ljubljana, 2012

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Jošt Kralj

Mentor: doc. dr. Iztok Prezelj

Somentor: asist. dr. Erik Kopač

Vloga narko kartelov v mehiški družbi

Diplomsko delo

Ljubljana, 2012

Zahvala,

punci Jessici za spodbudo med pisanjem,

Nini za nasvete med pisanjem, materi za vsakodnevno opominjanje o pomembnosti pisanja diplome

Mentorju, dr. Iztoku Prezlju, ter somentorju, dr. Eriku Kopaču, za vso pomoč pri izdelavi diplomskega dela,

Hvala!

Vloga narko kartelov v mehiški družbi

Mehika se spopada z največjim porastom nasilja v svoji zgodovini. Nasilje se stopnjuje, saj vladne sile z napadi in aretacijami skušajo zmanjšati moč narko kartelov. Med samimi narko karteli pa se bje boj za prevlado nad ozemlji drugih narko kartelov in zaradi nadzora nad transportnimi potmi prepovedanih drog. Nasilje se stopnjuje iz dneva v dan, in vse večje število civilistov je ujeto med desetletja trajajočo vojno znotraj države. Mehiška družba se srečuje z vse večjim razslojevanjem, za katerega je značilno manjše število izobraženih in bogatih prebivalcev ter naraščajoča in zastrašujoča številka prebivalstva, ki živi pod pragom revščine. Zaradi brezizhodnega položaja se veliko število predvsem mladega prebivalstva, odloča za delovanje v narko kartelih. Narko karteli v Mehiki s svojimi neomejenimi sredstvi nadzorujejo in imajo v oblasti posamezna območja, medijske hiše, politične stranke in vladne uslužbenice. To pripelje do stanja, katerega lahko opišemo s terminom "propadla država", država kjer državne institucije nimajo nadzora nad deli območja. Poskusi mehiške vlade, da bi zajezila moč in vpliv narko kartelov, so privedli do nekaj odmevnih aretacij, vendar nasilje ne pojenja, saj ko odstranijo eno delujočo celico narko kartela, le to takoj nadomesti druga.

Ključne besede: narko kartel, propadla država, trgovina s prepovedanimi drogami, mehiška družba.

Role of drug cartels in Mexico's society

Mexico is struggling with the biggest increase of violence in the history of the country. Violence is escalating while government forces are trying to decrease power of drug cartels. Violence is also escalating among numerous drug cartels in the country as they fight over turf and control of smuggling routes. Violence is escalating from day to day and civilians are caught between war that goes on for decades. Mexican society is struggling with social stratification. There is small amount of educated and wealthy people and growing number of people that live with huge poverty. With the hopeless situation, there is growing number of people, especially young people that joins the criminal organizations. Drug cartels with unlimited resources are controlling certain areas, media, political parties and government officials. That brings Mexico to the situation which is called "failed state", state where government institutions are no longer in control over some parts of country, where police and courts are not working and where drug cartels are in charge of insuring law and order. Numerous attempts from the government have been made to reduce the power and influence of drug cartels which ended in some of high profile arrests but violence is still growing. Even if government forces remove a criminal cell, there is already a new one, ready to step forward and replace the previous one.

Key words: narco cartel, failed state, drug trafficking, Mexican society.

Kazalo

1 UVOD.....	7
1.1 METODOLOŠKI OKVIR.....	7
1.1.1 PREDMET IN CILJ PREUČEVANJA.....	7
1.1.2 HIPOTEZI.....	8
1.1.3 RAZISKOVALNE METODE.....	8
1.2 TEMELJNI POJMI.....	8
1.2.1 NARKO KARTEL.....	8
1.2.2 MEHIŠKA DRUŽBA.....	9
1.2.3 PROPADLA DRŽAVA.....	9
2 MEHIŠKI NARKO KARTELI.....	10
2.1 NASTANEK IN RAZVOJ.....	10
2.2 NAJBOLJ VPLIVNI NARKO KARTELI.....	12
2.2.1 GULF KARTEL.....	12
2.2.2 LOS ZETAS.....	13
2.2.3 LA FAMILIA.....	13
2.2.4 TIJUANA KARTEL.....	14
2.2.5 SINALOA KARTEL.....	14
2.2.6 THE BELTRAN LEYVA ORGANIZATION.....	14
2.2.7 CARILLO FUENTES SYNDICATE.....	15
2.3 STRUKTURA IN ORGANIZACIJA.....	15
2.4 DELOVANJE.....	16
2.4.1 VRSTE DEJAVNOSTI.....	16
a TIHOTAPLJENJE PREPOVEDANIH DROG.....	16
b UGRABITVE.....	17
c TRGOVINA Z LJUDMI.....	17
d PRANJE DENARJA.....	17

2.4.2 TAKTIKA DELOVANJA NARKO KARTELOV.....	18
3 VPLIV MEHIŠKIH NARKO KARTELOV NA DRUŽBO.....	19
3.1 VPLIV IN VLOGA NARKO KARTELOV V GOSPODARSTVU.....	19
3.2 VPLIV IN VLOGA NARKO KARTELOV V POLITIKI.....	23
3.3 VLOGA NARKO KARTELOV V CIVILNI DRUŽBI.....	25
4 ZAKLJUČEK.....	26
5 LITERATURA.....	29

1 Uvod

Negativni vpliv trgovine z drogami na tranzitne države in regije je v določeni meri močnejši kot na države proizvajalke. Trgovina z drogo ima poleg milijonov odvisnikov po vsem svetu, poleg nasilja, povezanega s preprodajo, in rivalstva med tolпами/narko karteli še širše vplive na samo družbo, regije, države. V državah oz. regijah, kjer je trgovina z drogo in s tem povezano nasilje močno prisotno, je zaslužek posameznika, ki se ukvarja s preprodajo, ali pa je kakorkoli drugače povezan s to dejavnostjo, nekajkrat večji, kot ga ima oseba, ki je zaposlena. To privede do situacije, ko je sodelovanje s takšnimi organizacijami bolj cenjeno in spoštovano kot pošteno delo (Poppa 1998).

V mestih in regijah v Mehiki, kjer je vpliv narko kartelov močan, ne le da zanje delajo lokalne tolpe in plačanci, temveč imajo tudi ogromen vpliv na policijo, vojsko in politiko. Vpliv nad policijo, vojsko in političnimi organi si zagotavljajo z brutalnimi taktikami zastraševanja, kot so umori, ugrabitve, poboji družinskih članov ali celotnih sorodstvenih vezi. Njihove tarče so lahko vsi - policisti, novinarji, župani, guvernerji, otroci in ženske. V zadnjih letih se poleg primarne dejavnosti preprodaje in transporta drog, narko karteli ukvarjajo tudi s tihotapljenjem ljudi, ugrabitvami ljudi na visokih položajih, ponarejanjem denarja in trgovino z orožjem (Stastna 2011).

1.1 Metodološki okvir

1.1.1 Predmet in cilj preučevanja

V diplomskem delu bom analiziral in opisal delovanje mehiških narko kartelov ter njihovo moč in vpliv na družbo. Opisal bom nastanek in razvoj narko kartelov skozi čas. Preučil bom taktike in metode katere uporabljajo pri svojem delovanju.

Cilji preučevanja diplomskega dela:

- opisati nastanek in razvoj narko kartelov v Mehiki
- opisati taktike in metode delovanja narko kartelov
- ugotoviti kakšen je vpliv narko kartelov na mehiško družbo

1.1.2 Hipotezi

V diplomskem delu bom skušal potrditi sledeči hipotezi:

Vse večji vpliv narko kartelov ogroža samo delovanje mehiške države.

Uspehe in učinkovitost narko kartelov lahko v veliki meri pripišemo dovzetnosti mehiške družbe h korupciji.

1.1.3 Raziskovalne metode

Pri pisanju diplomske naloge sem po večini uporabljal teoretično metodo raziskovanja in deskriptivno analizo. Večino podatkov sem pridobil s pomočjo sekundarnih virov, predvsem internetnih virov, saj je tema diplomske naloge opis aktivnosti in razlaganje situacij, katere se dogajajo v realnem času. Delno sem se v nalogi posluževal tudi uporabe statističnih virov.

1.2 Temeljni pojmi

1.2.1 Narko kartel

Izraz narko kartel se pogovorno nanaša na organizacije za tihotapljenje droge v Mehiki. Same organizacije ne posegajo v zmanjševanje produkcije drog ali postavljanje cene drogam. Odločitve o delovanju in operacijah v teh organizacijah potekajo decentralizirano. Sprejemanje odločitev poteka na delno samostojnih lokalnih celicah, kar onemogoča, da bi ob uničenju ali aretaciji članov celice imelo kakršne koli večje posledice na delovanje celotne organizacije. Zaradi takšne decentralizacije imajo vodilni težave pri usklajevanju v organizaciji, saj je takšne manjše enote težje kontrolirati, še posebej, če so te člansko številčne in močno oborožene, kot je to značilno za Mehiko (Dell 2011, 3).

Organizacija, ki je ustanovljena za nadzor nad produkcijo in distribucijo drog. Iz takšnih dejavnosti se lahko financira teroristične organizacije (The Free Dictionary 2012).

Beseda kartel izhaja oz. se uporablja v ekonomiji – dogovor med dvema ali večimi podjetji v isti proizvodni panogi z namenom sodelovanja pri postavljanju cene. Namen nastanka kartela je povečanje dobička z zmanjšanjem števila tekmecev. Določanje ravni cene je odvisno od oblike in moči kartelov. Kljub temu, da je kartel ekonomski pojem, lahko povežemo vzporednice z delovanjem kriminalnih skupin, ki delujejo kot kartel (The Economist 2012).

1.2.2 Mehiška družba

Mehika je socialno-ekonomsko kontrastna država in raznolikost se kaže pri etničnih skupinah, regijah in ekonomskem položaju prebivalstva. Država je razdeljena na več kulturnih regij z lastnimi dialekti, navadami in načinom življenja. V večjih mestih se kaže blišč elitnih sosesk in modernih nakupovalnih središč, na drugi strani pa beda revščine v obmestnih slumih in na podeželju. Mehiška družba je sinonim za socialne razlike. Obstajajo velike razlike, ki se kažejo pri razporeditvi premoženja, socialnega statusa, stopnje izobrazbe po regijah in v družbi. Po liberalizaciji gospodarstva v devetdesetih letih se je pričel vzpon izobražene in vplivne elite, ki je v kontrastu z večinskim prebivalstvom, ki živi v revščini in bedi vsakdana. Obstaja še srednji sloj, katerega status se v teh letih ni spremenil niti v mestih. Najslabše se godi prebivalstvu na podeželju, saj za mizerno plačilo garajo na poljih bogatih lastnikov zemlje, ki si lastijo ves prihodek na področju pridelave hrane (Mexico Map XL 2012).

Družbena razslojenost v Mehiki se odraža v družbenem vedenju. Prav zato so razlike med bogatimi in revnimi vsak dan večje. Zaradi vse večje rodnosti in vse manjše stopnje smrtnosti, je populacija na podeželju pričela strmo naraščati, posledično dela za vse te ljudi ni bilo, kar je botrovalo selitvam v mesta. Kar 75 odstotkov celotne populacije zato živi v mestih. Revno prebivalstvo živi v obmestnih slumih in ti se širijo z nevzdržno hitrostjo. V mestih prevladuje predvsem srednji sloj in pa bogata elita (World Savvy 2012).

Odnos država-družba je definiran kot interakcija med državnimi institucijami in družbenimi skupinami, z namenom uskladiti delovanje oblasti in na kakšen način lahko ljudje vplivajo na oblast. Institucije morajo biti usklajene in priznane s strani ljudi, saj je s tem upravičena njihova legitimnost (Haider 2010).

1.2.3 Propadla država¹

Termin opredeljuje državo, v kateri so institucije, zakoni in red delno ali v celoti v razsulu, zaradi pritiskov in ujetosti med naraščajočim nasiljem. Politični aspekt propadle države je definiran z notranjim kolapsom zakona in reda. Poudarek je na totalnem polomu struktur, ki skrbijo za zakon in red v državi ter na fragmentaciji državnih organov v državljanskih vojnah, kjer se jasno identificirana vojaška ali paravojaška skupina bori za utrditev svojega položaja v državi ali pa se namerava odcepiti. Funkcionalni aspekt propadle države temelji na odsotnosti organov, ki so sposobni predstavljati državo na mednarodni ravni in na drugi strani biti pod

¹ *Failed state (ang.)*

vplivom mednarodne skupnosti. Tukaj ne obstaja institucija, ki bi imela avtoriteto pogajati se, jo predstavljati in tudi zagotavljati, če že obstaja, je popolnoma nezanesljiva. Iz pravnega vidika gledano je propadla država tista, ki vsebuje legalne kapacitete, vendar je izgubila sposobnost izvajanja le teh (ICRC Resource Centre 1999).

Termin propadla država opisuje državo, katera ne izpolnjuje temeljnih pogojev in odgovornosti suverenega delovanja vlade.

Značilnosti propadle države:

- izguba nadzora nad določenim ozemljem ali izguba monopola nad uporabo sile na določenem območju
- erozija legitimne oblasti
- nezmožnost zagotavljanja javnih storitev
- nezmožnost interakcije z drugimi državami, kot polnopravna članica mednarodne skupnosti

Vlada je v primeru propadle države, naj si bo to zaradi teženj po odcepitvi, državljanskih vojn, uporov, vojn proti narko kartelom, brez ali z omejenim vplivom nad določenim ozemljem. Na tem območju je prisotna visoka stopnja korupcije in kriminala, padec gospodarske rasti, begunci in neprostoVOLjne migracije in nedelujoči vladni organi (The Fund for Peace 2012).

2 Mehiški narko karteli

2.1 Nastanek in razvoj

Vloga organiziranega kriminala v Mehiki je definirana s strani največjega svetovnega potrošniškega gospodarstva na svetu. Mehika meji na ZDA in 3,141 km dolga meja, ki zaradi svoje prostranosti in nenaseljenosti predstavlja težko nadzorovan prostor. Že več kot 200 let so ta prostor uporabljale skupine za tihotapljenje blaga, ljudi, alkohola (čas prohibicije alkohola) in kasneje s popularizacijo drog – od marihuane, heroina, amfetaminov do kokaina (In SightCrime 2010).

Leta 1930 je bila proizvodnja marihuane in opija v Mehiki na vrhuncu. V tem obdobju je Mehika postala priljubljena turistična destinacija Američanov, ki so v Mehiko prišli z

namenom uživanja v ZDA prepovedane droge. Kljub temu, da je bil uvoz marihuane in opija prepovedan v ZDA z letom 1928, so lokalne oblasti zavestno izkoristile finančno priložnost, ki se je v tistem času ponudila s tihotapljenjem marihuane v ZDA. V tem času uporaba marihuane v ZDA ni bila prepovedana. Istočasno se je v Mehiki pričelo obdobje sodelovanja lokalnih oblasti s kriminalnimi združbami. Lokalni politiki so bili pripravljene tolerirati, v nekaterih primerih celo podpirati njihove kriminalne aktivnosti v zameno za podkupnino in pomoč pri obračunavanju s političnimi nasprotniki. Najbolj vidno je bilo takšno razmerje politikov in kriminalnih združb na severu Mehike. V letu 1931 je prišlo do prvega škandala, povezanega s kriminalnimi združbami in političnimi veljaki. Notranji minister, načelnik policije v Mexico Cityu in več uradnikov na visokih mestih je izgubilo službo zaradi obtožb delovanja v prid kriminalnih združb (Comolli in Inkster 2012, 85).

Z izbruhom druge svetovne vojne je pridelava opija v Mehiki doživela vrhunec, saj je bil dostop do opija omejen, zaradi velike porabe morfija na bojiščih. ZDA so skušale omejiti pridelavo opija, vendar zaradi premajhnega financiranja vlade in sodelovanja mehiške vojske pri proizvodnji in preprodaji to ni obrodilo sadov (Comolli in Inkster 2012, 85).

Politično je bila Mehika vodena s strani stranke Partido Revolucionario Institucional (PRI) 70 let, do leta 2000. Stranka je v petdesetih letih pričela s sistematičnim umikanjem vojaških osebnosti iz stranke in se vse bolj zavzemala za civilno kontrolo. Stranka je zagotovila, da so njihovi ljudje zmagali na vseh lokalnih volitvah in postopoma ustvarila avtoritarni sistem. V tem času so se tudi izboljšali odnosi z ZDA. Mehika, na zunaj urejena država z delujočim državnim aparatom, je skrbela za industrijo prepovedanih drog, vodena in nadzorovana je bila s strani vlade, policije in agencije za nadzor nad drogami. Stopnja nasilja je bila v tem času na minimumu in le na določenih ozemljih. Nasprotovali so notranjemu trgu prepovedanih drog in zasedanju političnih funkcij članom kriminalnih združb (Comolli in Inkster 2012, 86).

Leta 1972 je Turčija prepovedala izvoz opija v ZDA, kar je pomenilo, da največjega dobavitelja opija v Ameriko ni bilo več. Mehiške kriminalne združbe, ki so se ukvarjale s tihotapljenjem opija, so v treh letih delež na trgu iz 15 odstotkov povečale na 80 odstotkov. Temu je sledila skupna akcija ZDA in Mehike za uničenje pridelave opija, imenovana Condor. Sama operacija ni obrodila veliko sadov, je pa razkrila stopnjo korupcije v mehiških policijskih in vojaških enotah. Temu je sledilo več odmevnih aretacij visokih funkcionarjev v policijskih vrstah. Kljub temu, da je bila Mehika navidez pripravljena sodelovati z ZDA, je bilo jasno, da kriminalne združbe in njihove aktivnosti s prepovedanimi drogami še vedno

delujejo in so pripravljene, da svojo aktivnost prenesejo na višji nivo. (Comolli in Inkster, 87-88).

Na področju kokaina so glavno vlogo pri pridelavi in distribuciji imeli kolumbijski narko karteli. Ko se je potreba po kokainu z leti povečevala, se je tudi tihotapljenje po že ustaljenih poteh večalo. Temu je sledilo vse večje število uspešnih akcij s strani ameriških enot in vse več droge je bilo zasežene. Kolumbijski narko karteli so bili zato prisiljeni iskati nove tihotapske poti za transport kokaina v ZDA in Mehika se je izkazala za idealno, prav tako pa mehiški kriminalci, kateri so več deset let nadzorovali tihotapske poti v ZDA. Prednost mehiških narko kartelov je bil tudi že ustaljen, zanesljiv in delujoč sistem mehiških kriminalnih združb v ZDA, katere so prevzele prepovedane droge, orožje ali katere koli druge pretihotapljene stvari. Mehiškim kriminalnim združbam so kolumbijski karteli plačevali s kokainom in ta faktor se je izkazal kot odločilen pri zatonu kolumbijskih kartelov. Pričelo se je obdobje mehiških narko kartelov. Mehiški narko karteli so prenehali biti samo posredniki v procesu transporta kokaina in pričeli sami z investicijami v kokain in ga sami pričeli tihotapiti v ZDA, za kar pa so imeli več desetletne izkušnje. S tem so kolumbijske karteke izločili iz trgovine s kokainom. V istem času je mehiški vladni sistem za nadzor nad tihotapljenjem pričel izgubljati pomen, saj je z vstopom dominantnih kolumbijskih narko kartelov večina transporta potekala preko kolumbijskih kartelov. Zaradi izgube pomena vladnih enot za nadzor nad tihotapljenjem, so bile te razpuščene, nekatere paravojaške enote pa so se kasneje pridružile narko kartelom (Radden Keefe 2012).

2.2 Najbolj vplivni narko karteli

V Mehiki deluje večje število dobro organiziranih in številčnih kriminalnih organizacij (kartelov), obstajajo tudi manjše kriminalne združbe, katere se primarno ukvarjajo s tihotapljenjem ljudi in ostalih prepovedanih stvari čez mejo. Spodaj so opisani glavni narko karteli v Mehiki, njihova organizacija, vpliv in območje delovanja.

2.2.1 Gulf kartel

Nekoč najbolj vpliven narko kartel, katerega začetki segajo v leto 1970. Organizacija je znana po izjemni brutalnosti in po integraciji elitne vojaške enote Los Zetas v svoje vrste v poznih 90-ih in v začetku leta 2000. Kartelu se je pridružilo okoli 40 pripadnikov specialne zračno-mobilne enote, katera je bila najbolj izurjena enota v mehiški vojski. S priključitvijo Los

Zetas kartelu, se je prvič v zgodovini pripetilo, da je katerikoli kartel imel svojo paravojaško enoto. V letu 2010 se je vodstvo Gulf kartela začelo sesuvati zaradi povečanega pritiska s strani vladnih organov, aretacij vodilnih članov in medsebojnih obračunov. To je botrovalo temu, da se je enota Los Zetas odcepila od narko kartela in začela delovati kot samostojen narko kartel (Comolli in Inkster, 89).

Delovanje narko kartela je omejeno na območje Matamorosa, v zvezni državi Tamaulipas, kateri meji na Brownsville v ameriški zvezni državi Teksas (Chalk 2012).

2.2.2 Los Zetas

Rekrutirani s strani Gulf kartela, so člani Los Zetas pripadniki specialnih enot mehiške vojske, usposobljeni predvsem za boje z narko karteli. Znani so po svoji brutalnosti, vojaški organizaciji in težki oborožitvi. Dezertirali so iz mehiške vojske med leti 1996 in 2000 in delovali kot paravojaška enota za Gulf kartel. V letu 2010 so se zaradi težav Gulf kartela odcepili in od tedaj veljajo za enega vplivnejših narko kartelov v Mehiki. Ko so še delovali pod okriljem Gulf kartela so posedovali lastne vojaške zmogljivosti, informacijske podatke in sisteme za nadzor in opazovanje (Chalk 2012; Comolli in Inkster 2012, 89).

2.2.3 La Famillia

Narko kartel, ki je nastal v letu 2006 kot skupina za samozaščito lokalnega prebivalstva, kot odgovor vladi pri nezaščiti prebivalstva pred naraščajočim nasiljem povezanim s trgovino z drogami na območju Michoacana. Narko kartel je bil prisoten v 77 mestih v zvezni državi Michoacana (Chalk 2012).

Kartel je bil znan po fanatični ideologiji verskega kulta. Sprva je deloval kot enota za preprečevanje preprodaje in nasilja povezanega z drogami, vendar je bila ta ideja kasneje opuščena in prišlo je do preprodaj ter nasilja. Metode delovanja narko kartela so bile predvsem mučenje in sekanje glav, vse v imenu božje intervencije. V letu 2010 je prišel predlog vladi s strani vodstva narko kartela, da bi se kartel razpustil, v zameno za zagotovitev varnosti lokalnemu prebivalstvu, vendar vlada ni bila zainteresirana za dogovor. Z ubojem vodje in ustanovitelja narko kartela, Nazaria Morena Gonzalesa, je sledil konec delovanja La Famillie. Pred letom 2010 se je odcepila skupina, znana pod imenom Knights Templars, ki je pričela delovati proti La Famillia kartelu. Narko kartel je bil močno vpleten v politiko v tej zvezni državi in znano je, da v mestih, kjer je bil kartel aktiven, ni bilo stranke, katera ni bila pod vplivom narko kartela (Stastna 2011; Bigelow 2012).

2.2.4 Tijuana kartel

Nekoč najmočnejši narko kartel pri preprodaji in tihotapljenju drog, je danes le še senca sebe. Po aretaciji in usmrnitvah petih bratov, je organizacija izgubila nadzor nad tihotapljenjem, preprodajo, izsiljevanjem in ugrabitvami na območju strateškega mesta Tijuane ob meji z ZDA. Leta 2008, ko je bil aretiran še zadnji od bratov, je vodstvo kartela prevzel Fernando Sanchez Arelliano, nečak bratov Arellano Felix. V tem času je kartel razpadel na dve frakciji, prva se je povezala s Sinaloa kartelom in druga z Los Zetas (Chalk 2012).

2.2.5 Sinaloa kartel

Prve omembe narko kartela segajo v leto 1960, ko je bil tarča Nixonove doktrine War on drugs. Deluje na območju 16 zveznih držav, njihov konkurent, Los Zetas na območju 17 držav, vendar je po moči in vplivu še vedno najvplivnejši narko kartel. Vodja narko kartela je Joaquin Guzman Loera, ki je po besedah ameriških oblasti najvplivnejši narko šef. Pod dejavnosti Sinaloa kartela ne spada samo transport drog, v operaciji proti kartelu je bilo leta 2011 na območju Baja California najden nasad marihuane v izmeri 120 ha in neznano število laboratorijev za pridelavo metamfetamina. Kartel je največji prizojavalec metamfetamina v Mehiki. Za razliko od Los Zetas, ki svoj vpliv zagotavlja z brutalnostjo in umori, Sinaloa kartel v večji meri deluje s podkupninami, čeprav jim nasilje ni ravno tuje. Na plačilni listi kartela se najdejo tako politični veljaki, kakor tudi visoki predstavniki vojske. Po nekaterih podatkih ima močne vezi z vladajočo stranko National Action Party, zaradi katere so upravičeni do manjšega nadzora in podatkov o rivalskih kartelih. Delovanje kartela je v zvezni državi Sinaloa, z bazami v Baja California, Durango, Sonora, Jalisco in Chihuahua. Delovanje je razširjeno tudi v ZDA, pošiljke mamil prihajajo preko tunelov izkopanih pod zemljo v ZDA, kjer manjše celice poskrbijo, da droga pride na ameriške ulice. Po nekaterih podatkih preko Andske poti, skozi zahodno Afriko poteka transnacionalna pot kokaina iz Kolumbije in Peruja v Evropo (Chalk 2012).

2.2.6 The Beltran Leyva Organization

Kartel, ustanovljen s strani Beltran-Leyva bratov po odcepitvi od Sinaloa kartela. Takoj po odcepitvi so se povezali z Los Zetas kartelom, kar je botrovalo ozemeljskim vojnem s Sinaloa kartelom. Arturo Beltran je bil ubit v operaciji leta 2009, istega leta je bilo ubitih ali aretiranih večje število vidnih članov in od tedaj je bil narko kartel močno oslavljen. Sledila je dezintegracija kartela in vnel se je boj za prevlado, temu je sledila odcepitev dela pod vodstvom Hectorja Beltran-Leyva. Novonastali narko kartel deluje v navezi z Los Zetas pod imenom Pacifico Sur. Beltran Leyva je prevzel Edgar Valdez Villareal, ki pa je bil avgusta

2010 aretiran. Ostanke Beltran Leyva Organizacije so se razpršili med manjše kriminalne združbe in v Sinaloa kartel (Chalk 2012).

2.2.7 Carrillo Fuentes Syndicate (Juarez kartel)

Prisoten in delujoč na območju Ciudad Juareza in zvezni državi Chihuahua na meji z El Pasom v Teksasu. Narko kartel vodi Vincente Carrillo Fuentes. Sodelovali so v zavezništvu z Beltran Leyva organizacijo, proti Sinaloa kartelu za nadzor nad Juarezom. Sedaj delujejo v zavezništvu z Los Zetas. Vzdržujejo zelo brutalno taktiko nasilja. Pod okriljem narko kartela deluje enota La Linea, katera je sestavljena iz podkupljenih policijskih enot. Na svojem višku je bil kartel odgovoren za polovico vseh drog pretihotapljenih v ZDA, s pomočjo tolpe Barrio Azteca, ki je nadzirala distribucijo, preprodajo in umore po ameriških mestih El Paso, Dallas, Austin. Njihovo delovanje je delno onemogočil Sinaloa narko kartel, ko je prevzel nadzor nad Chihuahua. Kljub temu ostaja ta narko kartel zelo močan. Člani so se večkrat proslavili s svojo brutalnostjo, saj so krivi za ti. "Hišo smrti", množično grobišče nasprotnikov kartela v Ciudad Juarezu (Chalk 2012).

Teh sedem narko kartelov bi lahko razdelili na dve zavezništvi. Sinaloa kartel, Gulf kartel ter La Familia v skupnem zavezništvu od februarja leta 2010 pod imenom New Federation in pa razne koalicije med ostalimi štirimi narko karteli, ki pa, sodeč po podatkih, sodelujejo v zavezništvu z Los Zetas. Zavezništvo drži skupaj medsebojno poslovno sodelovanje, krvna maščevanja proti ostalim narko kartelom in maščevanja drugim narko kartelom ter vladnim enotam. Število porabnikov drog v ZDA in Evropi se večja, dobički od prodaje drog in korupcija so vse večji, zato je zelo malo verjetno, da se bo situacija v prihodnosti v večji meri kaj spremenila (Chalk 2012).

2.3 Struktura in organizacija

Kriminalne združbe, ki so tihotapile marihuano preko meje in kasneje sodelovale s kolumbijskimi narko karteli so v tem času postale močno organizirane, visoko specializirane, učinkovite in motivirane organizacije. Karteli so sestavljeni iz več kriminalnih organizacij in zanje je značilno, da je njihova struktura razdeljena. Kriminalne organizacije oz. združbe so sestavljene iz več celic. Za posamezne celice je značilno, da zajemajo ljudi, ki imajo določena znanja in sposobnosti, s katerimi koristijo organizaciji. Posamezna celica je sestavljena iz približno 10 ljudi, ki nimajo informacij o članstvu, lokaciji in aktivnostih drugih celic. S

takšno organizacijo karteli zavarujejo svoje delovanje, saj v primeru, da pride do aretacij ali usmrtnice članov, na njihovo mesto nemudoma stopijo druge celice. V primeru aretacije člana celice, le-ta ve samo za aktivnosti, katere opravlja njegova celica in tako ni ogroženo delovanje ostalih celic in s tem delovanje celotne organizacije (Poppa 1998).

Delovanje narko kartela zagotavljajo oborožene skupine znotraj organizacije, ki skrbijo za nadzor in obrambo svojega teritorija pred vladnimi silami in rivalskimi narko karteli. Njihova dejavnost obsega ugrabitve, izsiljevanja, atentate in kraje. Navodila za delovanje dobijo od nadrejenih ti. lugartenientes, načelnikov, ki imajo do neke mere proste roke pri naročanju pobojev in ostalih kriminalnih dejanj. Za uspešnost delovanja se karteli zanašajo tudi na lokalno civilno prebivalstvo, ki v zameno za finančno donacijo, npr. za izgradnjo cerkve, sodeluje s poročanjem in opazovanjem dogajanja v domačem kraju. Na čelu kartelov so narko šefi, kateri nadzorujejo celotno industrijo, imenujejo teritorialne šefe, sklepajo zavezništva in naročajo umore visokih predstavnikov oblasti. Sam kartel ne more delovati brez proizvajalcev prepovedanih drog in pa distributerjev droge končnim uporabnikom. Za finančno stanje kartela skrbijo pralnice denarja in osebe, ki na tak ali drugačen način financirajo delovanje kartela. (Poppa 1998).

2.4 Delovanje

2.4.1 Vrste dejavnosti

Mehiški narko karteli se poleg poglavitne dejavnosti, tihotapljenja prepovedanih drog ukvarjajo še z ugrabitvami, trgovino z ljudmi in pranjem denarja.

a Tihotapljenje prepovedanih drog

Mehika je že dolgo časa tranzitna država za tihotapljenje katerihkoli prepovedanih stvari, prav tako je tudi proizvajalka marihuane in heroina že več desetletij. S tem je postala epicenter aktivnosti, povezanih s tihotapljenjem prepovedanih drog. Funkcija tranzitne države je mehiškim kartelom protiutež pri sklepanju poslov s proizvajalci kokaina. Prvotno so mehiške kriminalne združbe delovale samo za transport droge, a so kasneje prevzele vso trgovino s kokainom. Zaradi izkušenj z distribucijo in tihotapljenjem heroina, so mehiške kriminalne družbe zelo hitro prevzele celotne operacije tihotapljenja in distribucije kokaina. V veliko pomoč jim je bila distribucijska mreža heroina v ZDA, kateri ni bilo problema vključiti še kokain. V tem času se je proizvodnja prepovedanih drog v Mehiki močno povečala. Ameriške

vladne službe ocenjujejo, da se je proizvodnja opija med letoma 2008 in 2009 podvojila. Prednjači proizvodnja sintetičnih drog kot n.pr. metamfetaminov in pa marihuane. Po grobih ocenah, je trgovina s prepovedanimi drogami med Mehiko in ZDA ocenjena med 15 do 30 milijard ameriških dolarjev (In SightCrime 2012).

b Ugrabitve

Mehika ima najvišjo stopnjo ugrabitvev na svetu, katera se je v zadnjih petih letih le še povišala iz 0,89 odstotka ugrabitvev na dan na 3,72 odstotkov dnevno. Ta številka sicer ne pokaže neke prave vrednosti, saj po ocenah mehiškega odbora za človekove pravice velja, da je številka trikrat višja. Ugrabitve so koncentrirane na območju osmih zveznih držav, ki so tudi območja, na katerih delujejo karteli. Najbolj pogosto so tarče ugrabiteljev uradniki in družinski člani političnih veljakov. V večini primerov te ugrabitve niso toliko povezane z odkupnino, temveč za doseganje določenih političnih ciljev ali kot oblika zastraševanja. Zahtevan denar se porabi za financiranje kriminalnih dejavnosti (In SightCrime 2012).

c Trgovina z ljudmi

ZDA so priljubljena točka ilegalnih imigrantov in po podatkih kar 90 odstotkov imigrantov v ZDA pride preko Mehike. Združeni narodi navajajo da je trgovina z belim blagom na območju Mehike ocenjena na približno devet milijard ameriških dolarjev. S to dejavnostjo se ukvarja veliko število kriminalnih združb, od manjših lokalnih skupin, do vplivnih narko kartelov kot so Los Zetas, do mednarodne tolpe, kot so Mara Salvatrucha. Njihova naloga je za določeno vsoto prepeljati imigrante čez mehiško mejo po kopnem ali morju (In SightCrime 2012).

d Pranje denarja

Pranje denarja omogoča narko kartelom dostop do "čistega" denarja. Denar, pridobljen na nelegalen način, v tem primeru iz preprodaje drog, je uporabljen za financiranje legalnih podjetij in dejavnosti. To omogoča narko kartelu legalni dostop do denarja, povezanega s trgovino z drogo. Pranje denarja je vitalen del funkcioniranja narko kartela, vendar obenem tudi največja šibkost v organizaciji. Pranje denarja je aktivnost, s katero organi pregona lahko nadzorujejo finančno stanje in transakcije narko kartela, zato so kakršnakoli odstopanja v finančni evidenci podjetij vzroki za preiskovanje teh podjetij s strani organov pregona (Garcia 1999).

2.4.2 Taktike delovanja

Tihotapljenje in preprodaja drog nima nekakšne povezave s političnimi ali ideološkimi elementi, zato je smatranje kriminala, povezanega z mamili, kot terorizem, odprt za debato. Uporaba taktike avtomobilov bomb in naključnega ubijanja civilistov nam daje vedeti, da se narko karteli zavedajo, na kakšen način delujejo teroristične organizacije po svetu (Jane's Sentinel Security Assessment 2012).

Vzrok nasilja med narko karteli so vojne za ozemlja in prevlada nad ozemlji drugih narko kartelov. Glavni razlog napadov v slogu teroristične organizacije enega narko kartela proti drugemu, je privabiti čim večjo pozornost policijskih in vojaških enot na območja, kjer potekajo transportne poti mamil in pa mesta oz. področja kjer so situirani položaji rivalskega narko kartela. Takšna taktika je v Mehiki prisotna že več let in jo s pridom uporabljajo vse kriminalne združbe. Prav zaradi tega, se je stopnja nasilja drastično povečala iz dveh razlogov - povečana stopnja nasilja pritegne večjo pozornost pri vladnih organih in večjo medijsko pozornost (Jane's Sentinel Security Assessment 2012).

Pri ocenjevanju taktike delovanja narko kartelov je pomembna tudi seznanjenost z vojaškimi doktrinami in vojaško taktiko. Vse večji fenomen narko kartelov je pridodajanje organizaciji paravojaške enote z izkušnjami v državljanskih vojnah ali bivše pripadnike vojske oz. specialnih enot (Los Zetas) (Jane's Sentinel Security Assessment 2012).

Avtomobili bombe so v Mehiki relativno redki in se ne dogajajo na dnevni ravni. Za razliko od avtomobilskih bomb pa je ubijanje civilistov veliko bolj pogost pojav. Lokacije in tarče napadov narko karteli izbirajo na slepo oz. izbirajo kraje, kjer vedo, da bo prisotno večje število ljudi. Porast takšnih pobojev se je začel v letu 2010. Za primer vzemimo napad 15. maja 2010 v mestu Torreon, kjer je bilo ubitih 10 ljudi in več kot 15 ranjenih. Tarča napadov je bilo več nočnih lokalov, kjer so, po pričanju očitidcev, v lokale prišli oboroženi pripadniki kartelov in pričeli z naključnim streljanjem po obiskovalcih. Iz izjav očitidcev in preživelih, je bilo razvidno, da niso imeli vnaprej določenih tarč, niso iskali policistov ali članov rivalskih narko kartelov. Najbolj odmevno masovno, neselektivno pobijanje civilistov se je zgodilo 25. avgusta 2011, ko je skupina oboroženih sprva začela streljati v kazino sredi Monterreya in kasneje še sežgala kazino, pri čemer je življenje izgubilo 53 ljudi. Za napad je odgovornost prevzel narko kartel Los Zetas. Po prvih podatkih je do napada prišlo zaradi neplačevanja denarja narko kartelu za varovanje, vendar so kasnejše raziskave pokazale, da je

bilo to le še eno "ogrevanje" oz. način, kako pridobiti pozornost policije, vladnih organov in medijev in s tem onemogočati delovanje rivalskega narko kartela. V tem primeru so želeli pridobiti pozornost oblasti in izpostaviti pranje denarja in korupcijo v tem kazinu. S takojšnjo akcijo oblasti v tem primeru, bi nevtralizirali finančne zmogljivosti nasprotnega narko kartela in omogočili večji vpliv Los Zetas v Monterreyu. Ker policijska preiskava kazina ni obrodila sadov, se je podoben napad ponovil v juliju 2012, kjer so napadli kazino "Revolucion", prav tako v Monterreyu (Jane's Sentinel Assessment 2012).

Povečano število pobojev civilistov in bombni napadi sta indikatorja, ki nakazujeta, da se brutalnost taktik, ki jih narko karteli uporabljajo, stopnjuje. Taktika pridobivanja pozornosti je v vzponu in s tem tudi večja stopnja brutalnosti in obsežnosti pobojev, saj le tako pridobijo pozornost medijev in vlade. Nasilje s strani narko kartelov se je povečalo v letu 2010, zaradi nesoglasij med narko karteli glede nadzora glavnih tihotapskih poti v Coahuilau, Chihuahui in Tamaulipasu. Vse pogosteje prihaja do konfrontacij med narko karteli in vladnimi policijskimi in vojaškimi enotami, kar botruje spopadom na javnih krajih, kjer se zadržuje večje število civilistov. Narko karteli se poslužujejo blokade cest, ugrabljanja avtomobilov na avtocestah in v mestih blizu meje z ZDA z namenom, da z grožnjami s smrtjo prisilijo ljudi, da čez mejo prepeljejo mamila (Jane's Sentinel Assessment 2012).

3 Vpliv mehiških narko kartelov na družbo

Družba je sestavljena iz več področij. Družba zajema področje izobrazbe, kulture, religije, gospodarstva, politike, demografije, civilne družbe etc. Za potrditev hipotez v diplomski nalogi sem pridobil podatke o vplivu narko kartelov v gospodarstvu, politiki in civilni družbi.

3.1 Vpliv in vloga narko kartelov v gospodarstvu

V Mehiki obstaja več primarnih narko kartelov, ki oskrbujejo nikoli potešeno povpraševanje po drogah na ameriškem trgu, kar jim omogoča predvsem ohlapna mehiška zakonodaja. Mehiški narko karteli so dejansko velike poslovne korporacije s podrejenimi oddelki, odgovornimi za trgovino z drogo, orožjem, denarjem ter obrambo. Po padcu kolumbijskih narko kartelov v osemdesetih so ti organizirani kriminalni sindikati razvili mednarodna partnerstva, komunikacijske zveze in močno pridobili na vplivu in moči na mehiškem ozemlju. Vodstvo narko kartelov se nahaja v Mehiki, celotna mreža pa obsega Mehiko in ZDA. Mreža omogoča pretok drog v ZDA ter tihotapljenje denarja in orožja južno od mehiške

meje, obstaja pa še ločeno omrežje, ki glavino prepovedanih drog porazdeli za ulično prodajo. Celoten dobiček, nadzor in koristi narko kartela, pripadajo vodstvu, medtem ko podrejeni pripadniki opravljajo transport in prodajo. Finance narko kartelov so odvisne od skorumpiranih podjetij in institucij. Na ta način se razvije državna kriminalizacija, saj gre za tiho podporo narko kartelnih dejavnosti. Korupcija v Mehiki nadzira vse stebre družbe, od policije, sodstva, lokalnih oblasti do komercialnega bančništva, nepremičnin in zasebnih industrij. Nedavno tega so lahko narko karteli prali denar prek ameriških bank, danes pa zakoni proti pranju denarja in odvzemu premoženja predstavljajo drag izziv. Posledično prihaja letno do tihotapljenja ogromnih količin denarja iz ZDA nazaj v Mehiko, pošiljke pa izvirajo iz večjih ameriških mest, kakor so Atlanta, New York, Chicago in Los Angeles. Celoten prihodek trgovine z drogami naj bi narko kartelom prinesel ocenjeno več deset milijard ameriških dolarjev in mehiškemu gospodarstvu doda nizko vrednost, saj, kot že omenjeno, vodstvo zadrži večino denarja zase. Mehiška trgovina z drogami vseeno ustvarja »delovna mesta«, a dolgoročno gledano je potrebno upoštevati dejstvo, da približno 50 odstotkov denarja nikoli ni povrnjenega nazaj v gospodarstvo, saj je navadno nakazan na bančne račune narko kartelov v tujini. V nekaterih predelih Mehike sta trgovina z drogo in gospodarstvo poenotena, predvsem v bolj ruralnih predelih, kjer narko karteli predstavljajo de facto oblast, saj denar, ki ga služijo s preprodajo drog, ustvarja umetno gospodarstvo, ki spodkopava resnično gospodarsko rast. Ocene iz leta 2008 kažejo, da se skoraj pol milijona ljudi ukvarja s trgovino z drogo, polovica teh ljudi živi na ali pod pragom revščine, ocene iz leta 2010 pa so pokazale, da približno polovica mehiških delavcev ostaja neprijavljenih, ne prejema nikakršnih denarnih nadomestil, prav tako pa ne plačuje davkov, kar močno vpliva na realne ocene gospodarske rasti v Mehiki, saj davki predstavljajo le 12 odstotkov BDP-ja. Poudariti je potrebno tudi dejstvo, da se zaradi nasilja, ki se odvija v mestih, ki jih nadzirajo narko karteli, podjetja, prebivalstvo in investitorji umikajo, kar tudi zelo slabo vpliva na lokalno gospodarstvo. Mehika tako ne more biti globalno kompetentna drugim državam, če mednarodna skupnost ne želi investirati v državo z visoko stopnjo korupcije in nesposobno ščititi lastnih interesov. Gospodarskim vprašanjem Mehike se pripisuje veliko dejavnikov, a eden izmed večjih je vsekakor pomanjkanje javnih naložb, ki so vezane na razvoj infrastrukture, žal pa mehiška vlada v zadnjih desetletjih na tem področju ni storila ničesar. Strateško gledano, zaradi narko kartelnega sistema Mehika ne dohaja svojega potenciala na globalnem tržišču. Neurejen sistem pobiranja davkov in vse višje število neformalnih članov narko kartelov pa še bolj prispevata h gospodarski zadregi države. Posledično se bo vrzel med

»bogatimi« in »revnimi« vse bolj večala in končni rezultat bo večja gospodarska nestabilnost (Wheaton 2011, 3–15).

Znano je, da trgovina z drogo v Mehiki predstavlja eno večjih panog, ki naj bi prinašala od 15 do 50 milijard dolarjev letno. To dejstvo vzbuja kup dvomov o trudu mehiških oblasti, da bi se ta »industrija« odpravila. V literaturi je nemogoče najti analize agregatnih stroškov in profitov mehiške trgovine z drogo. V tako analizo sodijo predvsem vprašanja kot so koliko denarja ta dejavnost prinaša v mehiško gospodarstvo, kako nasilje, korupcija in uporaba drog vplivajo na produktivnost, koliko država izgublja zaradi mednarodnih obsodb glede pokvarjenih politikov in znanih preprodajalcev (Rios 2008, 2).

Preprodavanje drog je v Mehiki zelo dobičkonosen in raznolik posel. Osredotoča se na produkcijo in distribucijo treh osrednjih produktov, ki so marihuana, kokain ter heroin. Ta dejavnost je glavni izvoznik nedovoljenih drog v ZDA. Trenutno nekje 70 odstotkov vseh drog, ki se jih v ZDA uporablja, prihaja prav iz Mehike, od tega 70 odstotkov vsega užitega kokaina, nekje med 20 in 30 odstotki heroina ter več kot 80 odstotkov marihuane. Med temi tremi produkti je marihuana najbolj iskana in tako predstavlja tudi najbolj konkurenčni trg. Gojenje, proizvodnja in transport droge opravljajo manjša »podjetja«, brez posredovanja večjih kartelov. Drugi najbolj uporabljen produkt, kokain prinaša največ profita, ki izvira iz samega pošiljanja produkta, saj kokin list raste v Andski regiji, mehiški karteli pa so odgovorni le za tranzit kokaina v ZDA in čeprav karteli niso del celotne proizvodnje, povezane s kokainom, jim ta prinaša dobiček, saj Mehika nadzira skoraj celoten ameriški trg – če posplošimo – nadzor ameriškega trga hkrati pomeni nadzor globalnega trga, saj je približno 90 odstotkov proizvedenega kokaina zaužitega v Ameriki, večinoma v mestih kot je New York, kjer naj bi uživanje bilo ocenjeno na 50g na 1000 prebivalcev na dan. Tretji produkt, heroin, je pridelan na mehiških poljih. Najpomembnejša regija pridelave heroina je znana pod imenom »zlati trikotnik« (»golden triangle«), ki ga sestavljajo Sinaloa, Chiuaua in Durango. Mehika je, glede na prejšnja produkta, relativno majhen dobavitelj, saj proizvede le 2,17 odstotka glede na svetovno porabo. Heroinski trg v glavnem obvladujejo države, kot je Afganistan (Rios 2008, 3–4).

Čeprav je točen prihodek teh treh proizvodov neznan, je jasno, da je posel z nedovoljenimi drogami izjemno dobičkonosen. DEA (Drug Enforcement Administration) ocenjuje, da je tona čistega kokaina vredna 138,22 milijona dolarjev, kar je veliko več od enake količine 24-karatnega zlata. Tona heroina je vredna 517,8 milijona dolarjev. Če to številko pomnožimo z

12,9 tonami, ki se jih letno porabi v ZDA, dobimo nek približek, koliko Američani porabijo na nedovoljenih drogah – 6,6 milijard dolarjev – upoštevajoč, da gre tukaj za popolno posploševanje, saj je dejanska ocena profita odvisna od mnogo dejavnikov, kakor na primer diskriminacija cen, čistost heroina in kokaina, variacije v cenah, glede na lokacijo preprodaje in tako dalje (Rios 2008, 5).

Proizvodnja nedovoljenih drog tako kot vsi ostali proizvodi, zahteva kup aktivnosti in procesov, da se surovi materiali spreobrnejo v končno potrošno dobrino, ki se jo nato dostavi uživalcem. Ta proizvodna veriga sestoji iz več faz, vključujoč vzgajanje, manufakturo, transport in distribucijo. Pri vsaki od faz produkt pridobiva na vrednosti in pridobiva ekonomske koristi, ki vplivajo na celotno mehiško gospodarstvo, med katere štejemo zaposlitev, kroženje denarja ter investicije. Od teh treh je eden vidnejših zaposlitev. Sredi sedemdesetih let prejšnjega stoletja naj bi se približno 50.000 kmetov ukvarjalo s proizvodnjo drog, do osemdesetih se je ta številka dvignila na okoli 200.000, zadnje številke pa kažejo, da naj bi se ta številka sedaj vrtela pri približno 300.000 kmetih. Poleg kmetov pa ta dejavnost, seveda, potrebuje tudi druge delavce na drugih fazah proizvodnje, kot so na primer kemiki, odvetniki, vodje laboratorijev, prodajalci in vozniki. Ocenjeno je, da je v Mehiki v tej dejavnosti zaposlenih skoraj pol milijona ljudi, kar pomeni, da zaposluje skoraj polovico več ljudi, kakor mehiška vojska, petkrat več ljudi kakor gradbena industrija in med 50.000 in 100.000 več ljudi kakor papirna industrija. Dejavnost z drogo v Mehiki tako zaseda četrto mesto med osmimi večjimi panogami. Toda dejavnost z drogo ima na gospodarstvo, predvsem zaradi nasilja, ki to dejavnost spremlja, negativne vplive na gospodarstvo. Na splošno velja, da industrija predstavlja pozitivno eksternalijo, saj večje število industrij zmanjša tveganje ostrih gospodarskih poslabšanj ter predstavljajo stabilno okolje za investicije, slednje pa industrija z drogo ne prinaša, saj se okorišča s pomočjo vladne korupcije, promovira nasilje in zahteve javnosti po drogah. Negativni vpliv, ki ga ima nasilje na gospodarstvo, se odraža posredno in neposredno, in sicer prek zmanjšane produktivnosti zaradi smrti ali poškodb, izgube investicij in stroškov zaradi zdravstvene oskrbe in advokature, prav tako pa nasilje spodbuja migracije (Rios 2008, 6-10).

3.2 Vpliv in vloga narko kartelov v politiki

Protekcijo s strani vladne oblasti si mehiški narko karteli zagotavljajo z podkupninami in uslugami. Korupcija na vseh institucionalnih nivojih je taktika, katero s pridom uporabljajo narko karteli že več desetletij. Po podatkih ameriških obveščevalnih služb naj bi posamezni narko karteli tedensko plačevali milijon dolarjev za podkupnine zveznih, državnih in lokalnih uradnikov, v zameno za konstanten dotok droge na končne destinacije. S tem si zagotovijo, da se oblasti na tem območju ne vmešavajo v delovanje narko kartelov. Pojavlja se paradoks, kako izkoreniniti korupcijo, če so sredstva, ki so na voljo narko kartelom, obsežnejša kot sredstva, ki jih namenja vlada za boj proti korupciji. V večini primerov alternativna možnost, da oseba vzame podkupnino, ne obstaja. Druga možnost je v večini primerov smrt oz. smrt družinskih članov (Jane's Sentinel Assessment 2012).

Infiltracija državnih institucij ostaja ključni cilj v repertoarju taktik preprodajalcev drog. Številni primeri pričajo o sposobnosti kartelov podjarmiti si državne uradnike v policiji, tožilstvu, državnih ministrstvih in lokalnih oblasteh. Naštel bom nekaj primerov:

- Oktobra 2008 je generalni državni tožilec sporočil, da je bilo aretiranih pet uradnikov njegove posebne enote za organiziran kriminal, ki so služili kot informatorji za narko kartel Beltrán-Leyva. Aretirani uradniki naj bi domnevno posredovali podatke kartelom za plačila med 150.000 in 450.000 dolarjev mesečno.
- Novembra 2008 je bila ogrožena kazenska baza Interpola, saj je bil, zaradi domnevnega sodelovanja v organiziranem kriminalu in zagotavljanja podatkov kriminalcem, aretiran mehiški direktor Interpola. Istega meseca je bilo začasno razrešenih okoli 500 tijuanskih policistov, katere so sredi varnostne krize nadomestili zvezni agentje.
- Sredi leta 2009 je bilo ugotovljeno, da je La Familia že infiltrirana v občinske in lokalne oblasti, vključujoč državno in občinsko policijo ter varnostni sektor guvernerja Leonela Godoya.
- 28. junija 2010 je bil ubit kandidat za guvernerja države Tamaulipas, Rodolfo Torre Cantú. Poleg njega so ubili še tri njegove stražarje in državnega zakonodajalca. Cantújev konvoj je padel v zasedo strelcev na poti iz mesta Ciudad Victoria, glavnega mesta Tamaulipasa, in sicer teden dni pred guvernerskimi volitvami, ki bi potekale 4. julija. Čeprav neposredne odgovornosti za napad ni prevzel nihče, bi se uboj lahko prisodilo Los Zetas.

- 26. decembra 2011 je bil napaden konvoj guvernerja Couahile, Rubéna Moreire, a je bil napad uspešno odbit s strani Moreirejevih stražarjev.
- 6. avgusta 2012 je zvezni sodnik obsodil polkovnika Silvia Isidira de Jesúa Hernándezza Sota, majorja Ivána Reyna Muñoza, generala Tomasa Ángelesa Dauhareja, Roberta Dawea Gonzáleza in Ricarda Escorcio Varga, zaradi obtožb o korupciji in povezave z organiziranimi kriminalnimi skupinami, zlasti Beltrán Leyva. Ta obsodba je bila najmočnejši udarec za mehiško vojsko od aretacije nekdanjega »kralja drog«, generala Joséja de Jesúa Gutiérreza Rebolle, ki je bil obtožen dogovarjanja/sodelovanja s kartelom Juárez (Jane's Sentinel Security Assessment 2012; Stevenson 2012).

Pobegi iz zaporov prav tako nakazujejo v kolikšni meri se lahko narko karteli infiltrirajo v državne institucije. Pobeg 53-ih jetnikov maja 2009 je vodil do odstopa državnega sekretarja za državno varnost, Alejandra Rojas Chalice. Mehiške oblasti so pridržale tudi upravnika zapora ter približno 40 paznikov po tem, ko je oborožena tolpa (od tega je bilo nekaj ljudi oblečenih v policijske uniforme) uspela prodreti v zapor, ne da bi bil izstreljen en sam strel, ter osvobodila zapornike, med katerimi je bilo mnogo takih, ki naj bi bili domnevno povezani z enim od narko kartelov. Leta 2010 je prišlo še do dveh večjih begov iz zapora – septembra je iz zapora Reynosa pobegnilo 85 zapornikov, decembra pa je iz zapora Nuevo Laredo pobegnilo 140 zapornikov (oba zapora se nahajata v Tamaulipasu). V obeh primerov se je postavljalo vprašanje dogovarjanja s stražniki (Jane's Sentinel Security Assessment 2012).

Prisila in možnost sodelovanja paznikov zaradi velikih podkupnin ali groženj z nasiljem, ostajajo velik izziv težnjam k izboljšavam in okrepitvam zaporniškega sistema. Julija letos, ko so se bližale predsedniške volitve, se je strah pred vplivom narko kartelov na rezultate volitev povečal. Calderónova administracija je bila posebej aktivna pri promoviranju te možnosti. Nekateri analitiki so trdili, da je volilna panika povezana z morebitnim sodelovanjem organiziranih kriminalnih skupin, politična strategija zvezne vlade, katere cilj je, da postane vprašljiv vsak neugoden izid. Drugi analitiki pravijo, da je to ena izmed ustrahovalnih taktik, namenjenih diskreditaciji Institucionalno Revolucionarno Stranke PRI (Partido Revolucionario Institucional), katere kandidat je na letošnjih volitvah tudi zmagal, kar se trenutno odraža kot zaskrbljujoča zadeva, saj je PRI bila znana po svojih navezah s karteli. (Bigelow 2012; Jane's Sentinel Security Assessment 2012).

3.3 Vloga narko kartelov v civilni družbi

Nasilju v Mehiki ni videti konca, čeprav je vlada od leta 2006 na vsa kritična območja poslala preko 45 000 pripadnikov zvezne policije in v akcije proti narko kartelom uporabljala vojsko. Po spoznanju, da policija in vojska ne moreta zaustaviti nasilja, se vse bolj pojavlja interes vključevanja civilne družbe pri poizkusu zmanjšanja nasilja. Civilna družba ima potencial, s svojim delovanjem izboljšati trenutno situacijo in sicer z delovanjem v skladu z zakonom, sodelovanjem z organi pregona, politično in finančno pomočjo policiji ter nadzorom nad organi pregona za zagotavljanje kredibilnosti le teh. Mehiška civilna družba nosi del odgovornosti za nastalo situacijo. Sprejemanje in dajanje podkupnine, trgovina z ukradenim blagom in izmikanje zakonu je odlična podlaga za delovanje kriminalnih združb. Problem civilne družbe je v tem, da prijav kriminalnih dejanj s strani prebivalstva ni, prebivalstvo kot očividci kaznivih dejanj ne dajejo informacij o storilcih in ne sodelujejo kot priče na sodiščih. Vse to predstavlja problem pri zbiranju informacij o storilcih in posledično le teh ne sankcionirajo. Stopnja prijavljenih zločinov je zelo nizka in sicer, 22 odstotkov zločinov je bilo prijavljeno v obdobju enega leta. Brez politične in finančne pomoči preko davčnih dajatev, je boj proti organiziranemu kriminalu onemogočen. (Global Strategic Analysis 2010)

Ko je bila leta 2006 razglašena vojna proti narko kartelom, je od tedaj življenje izgubilo približno 50,000 ljudi, od tega aktivisti, novinarji, vladni uslužbenci, policisti, vojaki ter vse več civilnega prebivalstva, ki se znajde na napačnem mestu ob napačnem času. Brutalne metode ubijanja, ter na grozljiv način odvržena in izmaličena trupla nasprotnikov narko kartelov, prebivalstvo navdaja s strahom ter poleg koruptivnosti vladnih organov in revščine samo še povečuje njihovo bedo in nemoč (Global Research 2012).

Naštel bom nekaj primerov pobojev:

- Po podatkih tožilstva za zločine proti novinarjem je zaradi poročanja in člankov o aktivnostih narko kartelov v Mehiki od leta 2006 življenje izgubilo 67 novinarjev, 14 je pogrešanih (Huff Post Media, 2012).
- Kolumnist in direktor pri časopisni hiši Notiver iz Veracruz, je bil junija 2012 ubit v svojem stanovanju skupaj z ženo in otrokom. Policijska poročevalka za časopisno hišo Notiver je bila najdena s prerezanim vratom na svojem domu. Nekaterim novinarjem je poslana grožnja, a v večini primerov pride do takojšnjega uboja. Podobna situacija je čakala 3 fotoreporterje, ki so pokrivali nasilje povezano z narko karteli. Ubite so našli zavite v plastične vreče v odtočnem kanalu (CBSNEWS 2012).

- V manjšem mestu na območju Chihuahue je pod streli člana narko kartela življenje izgubila mati, 22 letni sin, 20 letna hči in njen mož ter 22 mesecev star dojenček. Po podatkih preiskovalcev otrok ni bil ubit po pomoti. S tem da ubijajo otroke, opozarjajo rivalske narko karteles o njihovi brutalnosti ter kot način teroriziranja prebivalstva (O'Connor 2011).
- V počitniškem naselju v Acapulcu je konvoj oboroženih pripadnikov narko kartelov ubil starejšo žensko in 2 otroke. Na kraju zločina je bilo najdenih okoli 200 tulcev od nabojev in počitniška hiša prestreljena do neprepoznavnosti. Na istem območju par dni kasneje sta bila pred šolo v glavo ustreljena dva 15 letna fanta. Po podatkih policije so to posledice bojev za ozemlja tam prisotnih narko kartelov (The Hindu 2011).

4 Zaključek

Mehika meji na ZDA, ki je največje potrošniško gospodarstvo nasvetu, z več desetletij prisotno kulturo uživanja mamil. Prepoved uporabe drog v ZDA je razmahnila tihotapljenje in preprodajo prepovedanih drog. Sprva so kriminalne organizacije v Mehiki tihotapile marihuano in opij pridelan v Mehiki. Zatem je Mehika postala tranzitna točka kokaina iz Kolumbije, a zaradi izkušenj s preprodajo in tihotapljenjem je sledil zaton kolumbijskih narko kartelov in vlogo glavnega dobavitelja prepovedanih drog v ZDA so dobili mehiški narko karteli.

Predsednik Mehike, Felipe Calderón, ki je v svojem mandatu leta 2006 napovedal oster boj proti narko kartelom, je s svojo strategijo želel zmanjšati vpliv narko kartelov in zajezi njihovo delovanje na več načinov. Najprej so prišle na vrsto številčne kadrovske menjave v lokalnih policijskih enotah, katere je zamenjal s svojimi enotami vojske in policije, katerih namen je bil bojevanje z narko karteli na lokalni ravni. Nekateri so takšno strategijo kritizirali, saj naj bi po njihovem to vodilo, do povečane stopnje nasilja, do sedaj so prevladovali boji med karteli, sedaj pa še z vladnimi silami, kar je botrovalo še povečanemu številu žrtev med civilisti. Tudi taktika z eliminiranjem glavnih vodij in šefov narko kartelov se ni izkazala za učinkovito, saj je v istem trenutku nekdo drug zasedel mesto in kartelu dolgoročno ni bila prizadejana nikakršna škoda, je pa to spodbudilo le še večje nasilje, saj se je vnel boj za nasledstvo v narko kartelu (Stastna 2011).

Droge predstavljajo velik vpliv na mehiško družbo, kar se kaže z naslednjimi podatki. Ocenjuje se, da je pod vplivom narko kartelov okoli 1500 mest. Približno 450 000 ljudi je vpletenih v proizvodnjo in tihotapljenje drog (Stastna 2011).

Hipotezo o vplivu narko kartelov na delovanje države lahko iz zbranih podatkov v diplomskem delu potrdim. Korupcija je prisotna v vseh porah mehiške družbe. Po podatkih je bilo zaradi suma korupcije in sodelovanja z narko karteli obsojenih veliko število ljudi, od nižjih uradnikov do ministrov, zato lahko z gotovostjo trdim, da se zaradi podkupljivosti vladnih funkcionarjev, ki delujejo v prid narko kartelov, ni mogoče zanašati na neka temeljna načela pravne države, ki predstavlja smisel demokratične države. Prav tako je stopnja korupcije v policijskih vrstah tako močna, da lokalne policijske enote sodelujejo z narko karteli pri napadih na vladne enote ali pri spopadih s sovražnimi narko karteli. V času predsednika Felipeja Calderona je bila ustanovljena federalna policija, katere primarna naloga je bila boj z narko karteli. Korupcija je vse bolj prisotna tudi v vojaških enotah, v tem primeru je Mehika fenomen, saj je dezertirala celotna specialna enota in se pridružila narko kartelu. Narko karteli se poslužujejo taktike groženj s smrtjo, zato v veliko primerih podkupovanje ni potrebno. Delovanje oz. nedelovanje države je vidno tudi na območjih, katera so pod nadzorom narko kartelov. Narko karteli skrbijo za red in mir na teh območjih in vladne sile na ta območja nimajo vstopa oz. se teh območij izogibajo. To je fenomen "propadle države", ki je opisan v diplomski nalogi. Verjetnost, da bi lahko narko karteli prevzeli oblast v Mehiki, je v trenutni situaciji precej nemogoča. V vojno proti narko kartelom, so vse bolj vpletene ZDA katere bi s težavo privolile v takšen razplet dogodkov. Prav tako je zaradi neporavnanih računov in raznih krvnih maščevanj, težko poenotiti naraščajoče število narko kartelov, katerih cilj je po večini zaslužek, čeprav se že oblikujejo zavezništva med največjimi narko karteli.

Drugo hipotezo, da uspehe in učinkovitost delovanja narko kartelov lahko pripišemo dovzetnosti mehiške družbe h korupciji, lahko z zbranimi podatki potrdim. Zaradi vse večjih socialnih razlik, je število ljudi, ki živijo pod pragom revščine vse več. Ti ljudje imajo slabe možnosti rešiti se takšne revščine, zato pot iz revščine vidijo pri sodelovanju s kriminalnimi združbami. Številka prebivalstva, ki potrebuje delo je vse večja, karteli pa se prav zaradi tega širijo in postajajo vse močnejši. Narko karteli svoj vpliv širijo tudi z nesebično pomočjo revnemu prebivalstvu na podeželju. Z donacijami za izgradnjo cerkva ali gradnjo cest, si širijo svoj vpliv po podeželju. Prebivalstvo se čuti zapostavljeno s strani vlade, zato karteli to s pridom izkoriščajo. Zaradi velike stopnje nasilja, Mehika ni privlačna tujim investitorjem,

zato mehiško gospodarstvo na območjih, kjer so prisotni narko karteli težko ustvarja delovna mesta, kar pomeni, da dela ni in druge opcije kot pridružitev in sodelovanje z narko karteli ne obstaja.

5 Literatura

- Bigelow, William. 2012. Mexico's new president has ties to cartel. *Breitbart*, 2. julij. Dostopno prek: <http://www.breitbart.com/Big-Peace/2012/07/02/Mexico-new-president> (5. september 2012).
- Chalk, Peter. 2012. Profiles of Mexico's Seven Major Trafficking Organizations. *Combating Terrorism Center*, 18. januar. Dostopno prek: <http://www.ctc.usma.edu/posts/profiles-of-mexicos-seven-major-drug-trafficking-organizations> (3. september 2012).
- Comolli, Virginia in Nigel Inkster. 2012. *Drugs, Security and Failed States: The Problem Of Prohibition*. The International Institute For Strategic Studies: Routledge.
- Dell, Melissa. 2011. *Trafficking Networks and the Mexican Drug War*. Job Market Paper. Dostopno prek: http://www.princeton.edu/economics/junior_search/flyout_schedule/pdfs/JMP1_Dell.pdf (5. september 2012).
- Garcíá, José Z. 1999. The Flow Of Drugs Through Mexico: Is It Diminishing? Two Views. *Frontiera Nortetur*, 15. september. Dostopno prek: http://frontera.nmsu.edu/old_1999/sep99/feat2.html (4. september 2012).
- ICRC Resource Centre. 1999. *The »failed state« and international law*. *International Review of the Red Cross*, No. 836. Dostopno prek: <http://www.icrc.org/eng/resources/documents/misc/57jq6u.htm> (4. September 2012).
- In SightCrime. 2010. *Mexico*. Dostopno prek: <http://www.insightcrime.org/organized-crime-profile/mexico> (5. september 2012).
- Jane's Sentinel Security Assessment. 2012. Infiltrating the state. *Central America And The Caribbean*. Dostopno prek: <https://janes.ihs.com/CustomPages/Janes/DisplayPage.aspx?DocType=Reference&ItemId=+++1302041&Pubabbrev=CAC>, (4. september 2012).
- Mexico Map XL. 2012. *Mexico: Society and Culture*. Dostopno prek: <http://www.mexicomapxl.com/society-and-culture/> (4. september 2012).
- NarcoTerror.org. 2012. *Lessons From History: Some Background Information On Narco-Funded Terrorism*. Dostopno prek: <http://www.narcoterror.org/background.htm> (6. september 2012).
- Poppa, Terrence E. 1998. *Drug Lord: The Life and Death of a Mexican Kingpin*. Seattle, WA: Demand Publications.

- Radden Keefe, Patrick. 2012. Cocaine incorporated. *The New York Times*, 15. junij. Dostopno prek: http://www.nytimes.com/2012/06/17/magazine/how-a-mexican-drug-cartel-makes-its-billions.html?_r=1&pagewanted=all (6. september 2012).
- Rios, Viridiana. 2008. *Evaluating the economic impact of Mexico's drug trafficking industry*. Harvard University: Department of Government.
- Stasna, Kazi. 2011. *The cartels behind Mexico's drug war*. Dostopno prek: <http://www.cbc.ca/news/world/story/2011/08/28/f-mexico-drug-cartels.html> (5. september 2012).
- Stevenson, Mark. 2012. *Mexico: Drug Cartels Have Growing Stake In Mexican Politics*. Dostopno prek: http://www.huffingtonpost.com/2011/11/12/mexico-politics-drug-cartels_n_1090030.html (4. september 2012).
- The Free Dictionary. 2012. *Drug cartel*. Dostopno prek: <http://www.thefreedictionary.com/drug+cartel> (4. september 2012).
- Wheaton, Douglas A. 2011. *Curbing cartel influence in Mexico*. Newport R.I., Naval War College.
- *The Economist*. 2012. Economics A-Z terms, 4. september. Dostopno prek: <http://www.economist.com/economics-a-to-z/c#node-21529530> (4. september 2012).
- World Savvy 2009. *Mexico: Society and Culture*. Dostopno prek: http://worldsavvy.org/monitor/index.php?option=com_content&view=article&id=645&Itemid=1115 (4.september 2012).
- The Fund for Peace 2012. *Failed States Index*. Dostopno prek: <http://fundforpeace.org/global/?q=fsi> (5.september 2012).
- Global Strategic Analysis 2010. *Mexico:Society could play role in anti-drugs war*. Dostopno prek: http://www9.georgetown.edu/faculty/dms76/policefiles/OA_Society_8_10.pdf (5. september 2012) .
- Global Research. 2012. *Drugs, Terror and the Militarization of Mexican Society*. Dostopno prek: <http://www.globalresearch.ca/drugs-terror-and-the-mlitarization-of-mexican-society/> (5.september 2012).
- Huff Post Media. 2012. *Mexico: 67 Journalists Killed Since 2006*. Dostopno prek: http://www.huffingtonpost.com/2012/07/18/mexico-journalistskilled_n_1682311.html (5. september 2012).
- CBSNEWS 2012. *3 Mexico journalists slain, dumped in bags in drug gang-plagued Veracruz*. Dostopno prek: http://www.cbsnews.com/8301-202_162-57427733/3-

mexico-journalists-slain-dumped-in-bags-in-drug-gang-plagued-veracruz/ (5. september 2012).

- O'Connor, Anne-Marie. 2011. Mexican drug cartels targeting and killing children. *The Washington Post*, 10. april. Dostopno prek: http://www.washingtonpost.com/world/mexican-drug-cartels-targeting-and-killing-children/2011/04/07/AFwkFb9C_story.html (5. september 2012).
- The Hindu 2011. *Gunmen kill two children, woman in Mexican resort*. Dostopno prek: <http://www.thehindu.com/news/international/article1542660.ece> (5. september 2012).
- Haider, Huma. 2010. *State-Society Relations and Citizenship*. Dostopno prek: <http://iddbirmingham.wordpress.com/2010/11/15/state-society-relations-and-citizenship/> (5. september 2012).